

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

AGENDA 2030, ODS i SORTIDA CRISI COVID

Ripoll, 28 de maig de 2021

SALUTACIONS ...

Bon dia tothom,

Aquesta taula rodona ens convida a reflexionar sobre **els reptes de Catalunya en l'horitzó del 2030 i l'acompliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.**

Agraeixo l'amable invitació de l'alcalde per explicar-los la meva resposta a aquest interrogant.

Com vostès saben, els Objectius de Desenvolupament Sostenible, els "ODS", són el fruit d'anys de treball, negociacions, conferències mundials i compromisos compartits.

Podem dir que el tret de sortida és la coneguda com a "**Cimera de la Terra**" de 1992 celebrada a Río de Janeiro, on més de 178 països van adoptar l'**Agenda 21** per crear "*una aliança global per al desenvolupament sostenible, la millora de les vides humanes i la protecció del medi ambient*".

Observin que l'Agenda 21 no era, simplement, una veu d'alerta sobre la situació mediambiental.

Era l'expressió d'una consciència que s'ha anat consolidant al llarg de tots aquests anys: **tenir cura del nostre medi natural no es pot fer sense una estratègia de desenvolupament que sigui, alhora, sostenible i justa socialment.**

L'Agenda 21 va ser un punt de partida.

Després, lentament, s'han anat produint noves declaracions amb vocació de construir un compromís global que impliqui els poders públics: "Declaració del Mil·lenni" de l'any 2000, de "Johanesburg" el 2002, "Conferència de Nacions Unides de Río de Janeiro" el 2012 ..., amb un mateix fil argumental: **la lluita per la salut del planeta i la lluita per la salut de les nostres societats no són destriables.**

El 25 de setembre de 2015 se celebra una cimera de NNUU sobre desenvolupament sostenible. És quan l'Assemblea General aprova l'**Agenda 2030**, adoptada pels 193 Estats Membres, entre els quals Espanya.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

En el nucli d'aquesta Agenda es troben els 17 **ODS**, amb les seves fites i indicadors que diuen que per posar fi a la pobresa calen estratègies de millora de la salut, l'educació, la reducció de les desigualtats i el creixement econòmic, alhora que es lluita contra el canvi climàtic i es treballa per preservar els oceans i els boscos.

L'Agenda 2030 de NNUU aborda, en definitiva, **la profunda relació que existeix entre política econòmica, polítiques socials i polítiques mediambientals.**

Els Estats han de presentar a les NNUU els seus propis plans per al desenvolupament de l'Agenda i presentar-se periòdicament a un procediment d'avaluació voluntari.

El govern d'Espanya ho va fer el juny de 2018 i ha passat ja una primera avaluació. La següent serà el pròxim mes de juliol.

Per la seva banda, el govern de Catalunya ha presentat el seu propi pla (Pla Nacional per a la Implementació de l'Agenda 2030), aprovat el setembre de 2019.

El Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS) ha elaborat abundant documentació sobre els ODS aplicats a Catalunya, amb la vocació que aquests orientin l'acció de govern.

Aquest ha de ser el propòsit de totes les administracions públiques: adaptar l'acció de govern als objectius assenyalats a l'Agenda 2030. No és fàcil, per descomptat.

L'ambició de l'Agenda i la complexitat de tots i cadascun dels Objectius són evidents.

I és que **el gran risc d'aquest tipus de documents és que quedin en declaracions benintencionades sense conseqüències pràctiques.**

Per això, els procediments d'avaluació de NNUU i, sobretot, la pressió democràtica de la ciutadania per orientar els governs en una direcció "sostenible" són la millor garantia de progrés.

He de dir que malgrat els riscos de limitar-se a una pràctica declarativa, l'Agenda 2030 és un gran pas endavant, en la mesura en què els ciutadans i les ciutadanes la fan seva i els governs assumeixin majors compromisos per al seu compliment.

Han passat gairebé trenta anys des de la "Cimera de la Terra" de Rio de Janeiro. Per descomptat que els problemes de caràcter social, econòmic i ambiental que Río va posar de manifest amb l'Agenda 21 no s'han resolt.

Però el nivell de consciència mundial sobre l'existència de problemes globals que no són d'un o de diversos països sinó de tota la Humanitat ha avançat molt.

Crec que és just reconèixer, en assenyalar això, el paper de l'activisme mediambiental.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

Les organitzacions i grups ambientalistes, ecologistes o que defensen la necessitat de caminar cap a una economia circular, han estat útils en afavorir aquesta presa de consciència, especialment en el camp de la denúncia i de la crítica.

Avui, **els riscos de l'escalfament del planeta i els seus efectes econòmics – i per tan socials – ja gairebé no es discuteixen**, més enllà de sectors minoritaris que defensen les teories negacionistes proclamades, per exemple, per la presidència de Trump als EEUU.

Els canvis que es plantegen són ambiciosos i difícils. Afecten qüestions tan delicades com la producció de l'energia, el comerç de matèries primeres, el lideratge comercial i l'equilibri entre les grans potències.

Per això cada passa endavant és el resultat d'anys de negociació a escala mundial. Passes endavant i alguna passa enrere per, després, seguir endavant.

Igualment, avui, llevat de sectors ultraliberals que opinen el contrari, **existeix un cert consens sobre la necessitat de corregir les desigualtats socials**.

La justícia social, la lluita contra les desigualtats, és un imperatiu ètic. Però per a molts és, també, una necessitat del propi sistema econòmic, perquè **una societat fraccionada i dividida és, a més d'injusta, menys eficient**.

Si fem una mirada més global, més allunyada de les nostres petites querelles domèstiques, podem apreciar avenços en aquests terrenys.

En aquests avenços, com deia, hi ha tingut un paper rellevant la Unió Europea.

Ens ho hem de dir amb un cert orgull: **Europa lidera al món la causa pels ODS**, malgrat totes les contradiccions i limitacions que el dia a dia del funcionament de la Unió posa de manifest.

Com ha liderat l'esforç per a la reducció de les emissions de CO2.

La Unió Europea té difícil, en alguns àmbits, competir amb les grans potències mundials (avui EEUU i la Xina, sense oblidar Rússia, l'Índia o els països asiàtics), però tanmateix **ha sabut fer valdre el seu pes com a mercat i la seva capacitat reguladora**.

Quan Europa, per exemple, defineix estàndards de producció o de qualitat en els processos industrials i ho fa tenint en compte els requeriments ambientals, està condicionant el comerç mundial.

Quan a Europa regulem el funcionament de les nostres economies i ho fem protegint l'Estat del Benestar, estem condicionant, també, la resta d'economies del món.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

No hem de desconèixer, certament, les seves febleses. És una zona petita del món, sense grans riqueses en matèries primeres i envellida. Té, tanmateix, un paper destacat en la indústria, el comerç i les finances a escala mundial.

Però corre el risc de perdre el seu lideratge si no és capaç de canviar el seu model de creixement, augmentant l'aposta per la recerca, el coneixement, la tecnologia i la cultura. I per fer-ho, **necessita millorar el seu funcionament institucional i polític que és massa lent i massa complex.**

Tot sovint les decisions es paralitzen o s'alenteixen a conseqüència dels interessos estrictament nacionals dels Estats Membres, perdent de vista que l'avenç del procés de construcció europeu és un benefici per a tots ells.

Europa té un enorme potencial, que cal estimular i protegir posant en marxa les reformes que necessita per prendre decisions amb més agilitat i per definir amb més vigor les seves regles financeres, fiscals i socials.

Però va fent camí. De fet segueix sent, avui, un referent per a tot el món.

Doncs bé, enmig d'aquest debat sobre la sostenibilitat planetària, els requeriments de la política energètica a escala mundial, els compromisos que els governs d'arreu han d'adoptar per fer d'aquest món un lloc més just i més equilibrat, apareix una pandèmia mundial que ha trasbalsat tots els plantejaments: **La COVID podria posar en crisi bona part dels aspectes positius llaurats des de la Cimera de NNUU de 2015.**

Afortunadament, la resposta Europea ha estat molt diferent de la de la crisi financera de 2008.

Europa ha donat una resposta solidària i intel·ligent a aquesta nova crisi, basada en una estratègia de vacunació i de recuperació comuna.

Podem discutir molts dels aspectes d'aquesta doble estratègia.

Podem discutir també, com deia, sobre els complicats procediments per a la presa d'aquestes decisions.

Però el fet és que la Unió Europea ha aprovat el paquet d'ajuts més important de la seva Història amb crèdits i amb subvencions finançades amb emissió de deute europeu, per primera vegada.

La Unió Europea ha estat capaç d'acordar que els ajuts s'orienten, certament, a parar el cop de la crisi. Però defineixen també **uns objectius transformadors inscrits en l'Agenda 2030.**

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

No es tracta, només, de posar en marxa fons per ajudar els Estats Membres a sortir de la crisi postpandèmia i per recuperar l'activitat econòmica truncada, sinó de posar en marxa un canvi de tendència en el model productiu congruent amb els ODS.

Crec que la crisi postpandèmia ens dona l'oportunitat de sacsejar el nostre model de creixement i d'omplir de contingut concret l'Agenda 2030.

Perquè del que **es tracta és de dibuixar polítiques públiques que fan que els ODS avancin, més enllà de declaracions emfàtiques que llueixen en els discursos, però que poden quedar, com ja he dit, en missatges benintencionats però buits de concreció pràctica.**

Això és el que signifiquen els fons **“NEXT GENERATION-UE”**:

Un autèntic programa de reformes i d'inversions en favor de la sostenibilitat, la digitalització, la modernització del teixit productiu europeu, la millora de les relacions laborals i la lluita contra les desigualtats socials.

Tots els Estats Membres han de presentar els seus Plans a la Comissió Europea per poder obtenir les ajudes. Espanya, al mateix temps que França, Alemanya o Itàlia, ja ho ha fet.

Es tracta del **PLAN DE RECUPERACIÓN, TRANSFORMACIÓN Y RESILIENCIA** que, com la mateixa Unió ha establert, **no és una simple relació de projectes a finançar o de sectors econòmics a prioritzar.**

El Pla defineix els objectius generals, referits a sis aspectes:

- transició verda
- transformació digital
- creixement intel·ligent, sostenible i inclusiu
- promoció de la cohesió social de la Unió
- preparar-nos per futures crisis
- i pensar en les pròximes generacions

Inclou també 30 components i per a cadascun d'aquests s'hi descriuen les reformes, les inversions i un calendari d'assoliment de les diferents fites.

I, finalment, descriu la governança, el mecanisme per a concretar les inversions, el sistema de control i auditoria i el paper de les diverses administracions, especialment de les CCAA, que seran una part essencial en el seu desenvolupament.

Per la seva banda, la Generalitat ha presentat el seu projecte **“Next Generation Catalonia”** on s'estableixen les prioritats del govern i un conjunt de “projectes emblemàtics per a la recuperació i la transformació” que encaixen perfectament en el quadre definit pel Pla estatal.

Estem davant d'un procés molt i molt important.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

En l'àmbit europeu, **si el mètode de reforma i inversions a canvi de subvencions i crèdits funciona bé i es converteix en permanent, podríem estar davant del progrés més gran en la integració fiscal de la Unió.**

En l'àmbit domèstic, es tracta d'una aportació enorme de fons que poden ser una palanca determinant en la **modernització de Catalunya i del conjunt d'Espanya en una direcció congruent amb els objectius de l'Agenda 2030.**

Ara bé, per fer-ho bé necessitem donar passes encertades.

Calen reformes en els procediments de les nostres administracions públiques per tal d'assegurar la gestió dels projectes.

I cal, per damunt de tot, assolir compromisos compartits en la governança del Pla: **Necessitem que el debat sobre l'aprofitament dels fons europeus s'allunyi de la controvèrsia i la picabaralla política.**

Espero que el nou govern de Catalunya, més enllà de la retòrica obligada pels difícils equilibris que necessita per a la seva estabilitat, faci una aposta clara, sincera i realista per a la participació de Catalunya en aquesta operació.

La societat catalana necessita que el seu govern posi aquesta qüestió en el primer pla dels seus objectius, sense cap altra subordinació.

Amb tota franquesa: **no és un bon terreny ni per a la confrontació ni per a la pretensió de cap "embat democràtic".**

Acabo responent a la pregunta inicial:

En l'Horitzó del 2030, **la primera fita és encertar en la política de reconstrucció i recuperació, fer-ho el marc de les polítiques europees dissenyades en el programa Next Generation, en el PLAN NACIONAL DE RECUPERACIÓN, RECONSTRUCCIÓN Y RESILIENCIA, en les propostes de NEXT GENERATION CATALONIA, i fer tot això buscant les aliances més útils per tal d'assegurar el seu èxit.**

Moltes gràcies per la seva atenció.

Ripoll, 28 de maig de 2021